

Стрембицька Л.А.

9 клас

Двадцять третє жовтня
Класна робота

Розвиток мовлення

Повторення відомостей про
мовлення, текст, стилі й типи
мовлення; засоби міжфразового
зв'язку в тексті

Мета:

- повторити відомості про мовлення;
- поглибити вивчене про види мовленнєвої діяльності та текст;
- пригадати стилі мовлення;
- розвивати вміння розрізняти види мовленнєвої діяльності, складати з великого тексту пам'ятку;
- виховувати культуру мовлення.

Пригадайте, чому кажуть рідна мова, але усне й писемне мовлення? У чому полягає різниця між мовою і мовленням ?

МОВА

Мова – система знаків, засобів і правил, що забезпечують процес спілкування і пізнання.

МОВЛЕННЯ

Мовлення – це мова в дії, тобто процес використання мови у спілкуванні.

Пригадаймо, текст – це...

Істотні ознаки тексту:

наявність теми й основної думки

наявність двох і більше речень

пов'язаність речень за змістом

послідовність та завершеність викладу

граматичний зв'язок між реченнями

Мовні засоби зв'язку речень у тексті

повтор слова

синоніми

спільнокореневі слова

займенники

прислівники

сполучники

Робота з текстом

Мовлення, яке ми чуємо, доволі різноманітне. Це і розмовно-побутове спілкування, і місцевий говір, і дискусія в науковій лабораторії, виступи на радіо й телебаченні. Звичайно. Мовлення людей залежить від рівня культури мовців, від мети спілкування, ситуації, в якій воно відбувається.

Літературну мову ми вивчаємо у школі, оволодіваємо нею, читаючи книги. Це мова освіти, офіційно-ділових паперів, науки, художньої літератури та культури.

До основних рис літературної мови належать словникове багатство і розмаїтість виразів, загальновживаність, обов'язковість їх норм. Норма літературної мови – це взірець, сукупність правил уживання в мовленні слів, їх форм, виразів. Існують правила вимови слів, їх наголошування, написання, за певними правилами будуються словосполучення і речення. Спілкуватися літературною мовою – це говорити відповідно до загальноприйнятих правил довідника.

Дати відповіді за прочитаним текстом

1. Від чого залежить мовлення людей?

2. В яких ситуаціях необхідно

послугуватися літературною мовою?

Наведіть приклади.

3. Які риси літературної мови відрізняють її від побутового мовлення або місцевої говірки?

4. Як ви розумієте поняття норма літературної мови?

Види мовленнєвої діяльності


```
graph TD; A[Види мовленнєвої діяльності] --> B[Аудіювання]; A --> C[Читання]; A --> D[Говоріння]; A --> E[Письмо];
```

Аудіювання

Читання

Говоріння

Письмо

*Уміння
сприймати на
слух
висловлюванн
я і розуміти
його*

*Уміння
читати
тексти
мовчки і
вголос із
достатньою
швидкістю,
розуміти
зміст
прочитаного*

*Уміння
грамотно
складати
власні
висловлюванн
я на певні
теми з
дотриманням
правил
спілкування*

*Уміння
грамотно
передавати
думки, певні
висловлювання,
дотримуючись
правил
написання слів і
вживання
розділових знаків*

Стилi мовлення

(поєднати визначення та стиль мовлення)

служує для офіційного або неофіційного спілкування людей у повсякденному житті

стиль, за допомогою якого створена більшість творів художньої літератури. Мова характеризується виключним багатством лексики і фразеології.

Стиль засобів масової інформації — газет, журналів, телебачення, радіо

Використовується переважно в науковій сфері для інформування про певні результати наукових досліджень.

Цей стиль використовується при оформленні ділових паперів, але може використовуватися і в усній формі.

Офіційно-діловий

Науковий

Художній

Розмовний

Публіцистичний

Прочитайте уривки з текстів. Визначте, до якого стилю мовлення належить кожен із них. Обґрунтуйте свою думку.

*Висне над селом із просторів неба місяць зеленорогий.
Собор стоїть у задумі один серед тиші, серед білої
акацієвої ночі. Уночі він молодіє. Зморщок часу не ньому
не видно, він мовби повертається до козацької молодості.
Коли вперше сяйнув у цих степах небесними півкулями
бань (За О.Гончаром)*

..

*Стаття 54 (фрагмент).
Культурна спадщина охороняється законом.
Держава забезпечує збереження історичних
пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну
цінність, вживає заходів для повернення в Україну
культурних цінностей народу, які знаходяться за її
межами
(З Конституції України)*

..

Прочитайте уривки з текстів. Визначте, до якого стилю мовлення належить кожен із них. Обґрунтуйте свою думку.

Наш народ нізвідки на свої землі не приходив, він був тут завжди. Історія українського народу велика, героїчна, хоч і не завжди його дорога була широка – часом звужувалася, а часом просторіла. Він падав і знову підіймався, він боровся, оборонявся, будував фортеці й міста, орав ниви. Він створив дивовижний світ пісень, казок, оповідань і легенд. Він тисячі років розказує собі й сусідам про своє минуле (За В.Шевчуком)

..

Фундаменти Андріївської церкви заглиблено на 14 м, що дало змогу двоповерховий будинок-стилобат оснастити допоміжними приміщеннями. У плані Андріївська церква – хрест із кінцями різної довжини: вісь на сході – заході – 13 м, на півночі – півдні – 15 м. Висота церкви – 47 м, стилобата – 15 м, діаметр бані – 10 м (З довідника).

..

Вибірково-розподільний диктант

Запишіть словосполучення в такій послідовності стилів мовлення:

- а) розмовний; б) науковий; в) офіційно-діловий;
г) публіцистичний; д) художній.

*Спитаймо бабусю, єднальні сполучники,
двотижневий термін, заради перемоги добра,
краплиста роса, пречудовий настрій,
складносурядне речення, порядок денний,
об'єднаймося задля перемоги, зелене море
трав, купити цукерочок, паралельні прямі,
здійснювати відповідну перевірку, бережіть
собори душ, ягоди зашарілися.*

Ключ

<i>Розмовни й</i>	<i>Науковий</i>	<i>Офіційно- діловий</i>	<i>Публіцистич ний</i>	<i>Художній</i>
<i>С<u>п</u>итайм о бабусю</i>	<i>Є<u>д</u>нальні сполучники</i>	<i>Д<u>в</u>отижневи й термін</i>	<i>З<u>а</u>ради перемоги добра</i>	<i>К<u>р</u>аплист а роса</i>
<i>Пр<u>е</u>чудов ий настрій</i>	<i>С<u>к</u>ладносуря дне речення</i>	<i>П<u>о</u>рядок денний</i>	<i>Об'<u>є</u>днаймося задня перемоги</i>	<i>З<u>е</u>лене море трав</i>
<i>К<u>у</u>пити цукерочок</i>	<i>П<u>а</u>ралельні прямі</i>	<i>З<u>д</u>ійснювати відповідну перевірку</i>	<i>Б<u>е</u>режіть собори душ</i>	<i>Я<u>г</u>оди зашарілис я</i>

Якщо ви правильно виконали завдання, з других букв перших записаних слів складеться початок прислів'я: «***П**рудка вода берег руйнує*».

Типи мовлення

*У висловлюванні
говориться про дії
особи, про події, що
відбуваються з
особою або
предметом*

*У висловлюванні
говориться про
ознаки, властивості
особи, предмета або
явища*

*У висловлюванні
говориться про
причини та наслідки
дій, порушується
певна проблема,
робляться відповідні
висновки*

Підводимо підсумок

1. Що таке текст?

2. Скільки є стилів мовлення? Назвати їх.

3. Які є типи мовлення?

4. Яка різниця між мовою і мовленням?

Домашнє завдання

- 1. Переглянути презентацію з уроку (повторити вивчене у класі)*
- 2. Виконати письмове завдання: записати речення, вставити пропущені букви; у першому речення підкреслити всі члени речення, вказати частини мови*

1. У школі за допомогою мови відкр..ваємо таємничість і складність різних наук: історії, ф..зики, мат..мат..ки та інших (І. Цюпа). 2. Усе, що постає в людс..кій свідомості, набуває форми слова. Мова в..ражає думки й почут..я людей, вона є основним засобом їхнього спілкуван..я (З підручника). 3. Словом можна вбити, можна врятувати, словом можна військо мужнє згуртувати (В. Шефнер). 4. Від благородного щ..рого слова ро..починаймо діло чудове! (О. Різниченко).